

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Київська муніципальна академія музики імені Р.М. Глієра

Рівненський державний гуманітарний університет

Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди

Музичний заклад «Musikunterricht ohne Altersbeschränkung»

(м. Мюнхен, Федеративна Республіка Німеччина)

Тель-Авівська консерваторія імені С. Рубіна (Держава Ізраїль)

**МИСТЕЦЬКА ОСВІТА ТА
ЕСТЕТИЧНЕ
ВИХОВАННЯ МОЛОДІ
Частина 2**

---

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю
(15-16- грудня 2022 р.)*

Полтава 2022

ЗМ ІСТ

I. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Володимир ОПЕНЬКО

ПІДРУЧНИК «ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА»
МИХАЙЛА МИКИШІ ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ
ВОКАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....6

Ірина ЦЕБРИЙ

ПРОДОВЖУВАЧ ІДЕЇ КОМПЛЕКСНОГО ВИХОВАННЯ СПІВАКА ЗА
ШКОЛОЮ О. МИШУГИ-М. МИКИШІ – ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ ОПЕНЬКО.....11

Тетяна БОЙКО

ЗВУКОУТВЕРЕННЯ І ДИНАМІКА В КЛАСІ БАНДУРИ.....17

Вікторія ЩЕРБИНА

КОМПОЗИТОРСЬКА ТВОРЧІСТЬ ВІКТОРА ДИКУСАРОВА ДЛЯ БАЯНА:
СТИЛЬОВІ РИСИ Й ОБРАЗНИЙ ЗМІСТ.....21

Анастасія ЛИТВИН

ЛІРИЧНА СЕМАНТИКА ОБРАЗУ ЧІО-ЧІО-САН З ОПЕРИ «МАДАМ
БАТТЕРФЛЯЙ» У КОНТЕКСТІ ОПЕРНИХ ПОШУКІВ ДЖОАКІНО ПУЧЧІНІ.....24

Юлія ДАНИЛЬЧЕНКО

НОВА ТЕХНІКА ВИКОНАВСТВА НА ФЛЕЙТІ – «PREPARED FLUTE».....28

Ян ЦЗЯІН

ЩОДО ЛАДО-ГАРМОНІЙНИХ ТА РИТМІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ
КИТАЙСЬКОГО МЕЛОСУ.....32

Марія КАРНАУХ

РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВОКАЛІСТА-ПОЧАТКІВЦЯ:
ВІКОВИЙ АСПЕКТ.....35

Лілія СНАГУСТЕНКО

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВОГО СПІВУ В
ЗАКЛАДАХ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....38

Анастасія КУЗНЕЦОВА

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗВОРОТНА СТОРОНА СОЦІУМУ НА
СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....40

II. ІСТОРІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Julia BARSKAYA

THE BIBLICAL BASIS IN THE WORKS OF IOGANES BACH.....44

Ludmila PRAGER

MENSCH UND EPOCHE IN DEN ARBEITEN VON RICHARD WAGNER.....48

Го СІНХУА

ХУАН СЯОТУН – ЗАСНОВНИК КИТАЙСЬКОЇ ШКОЛИ ДИРИГЕНТІВ
СИМФОНІЧНИХ ОРКЕСТРІВ 53

Олена КИРИЧЕНКО	
ПОСТАТЬ Н. НИЖАНКІВСЬКОГО В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ.....	57
Жанна ГОНЧАРЕНКО	
ЖАНР КОНЦЕРТУ ДЛЯ СКРИПКИ З ОРКЕСТРОМ У ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРІВ ВІДЕНСЬКОЇ КЛАСИЧНОЇ ШКОЛИ.....	60
Наталія КОСЕНКО	
ФОРТЕПІАННА ТВОРЧИСТЬ ФЕЛІКСА МЕНДЕЛЬСОНАВ АСПЕКТИ ЖАНРОВОЇ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ.....	65
Поліна ФЕНЕНКО	
ЖАНР СКРИПКОВОЇ СОНАТИ В ІТАЛІЙСЬКОМУ МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ЕПОХИ БАРОКО.....	69
Софія СВИРИД	
СКРИПКОВЕ МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПОЛЬСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ XVIII-XIX СТ.....	71
Андрій ЖЕНЖЕРУХА	
ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ ВИНИКНЕННЯ РОК-МУЗИКИ У ЗАХІДНІЙ КУЛЬТУРІ XX СТОЛІТТЯ.....	73
Марія ГЕРЕЦЬ	
СКРИПКОВИЙ КОНЦЕРТ В ТВОРЧОСТІ КОМПОЗИТОРІВ ПЕРІОДУ ПІЗЬНОГО РОМАНТИЗМУ.....	76

III. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Юлія ТАРАСОВА	
ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ МИНУЛОГО ТА СУЧАСНОСТІ.....	79
Антон ОРИЩЕНКО	
РОЗВИТОК ВИКОНАВСТВА НА ДУХОВИХ ІНСТРУМЕНТАХ В УКРАЇНІ.....	82

IV. ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО

Вероніка САВІНОВА	
ЩОДО ПИТАННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТЬ «СТИЛЬ» ТА «СТИЛІЗАЦІЯ» В МИСТЕЦТВІ.....	85
Богдан КОРОВАЙНИЙ	
БАЛЬНИЙ ТАНЕЦЬ У ПРАЦІ ОЛЕГА ГОЛДРИЧА «ХОРЕОГРАФІЯ».....	89
Ольга ПЕТРУШОВА	
ТВОРЧА ПОСТАТЬ П. ВІРСЬКОГО У ВИМІРАХ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	92
Юлія ТОЧЕНА	
ЩОДО ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ МУЗИКИ І ТАНЦЮ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ.....	96

V. РЕЖИСУРА ТА КІНО-, ТЕЛЕМИСТЕЦТВО

Тетяна ШЕЛУПАХІНА, Альона ТЕРЕЩЕНКО ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ЖУРНАЛІСТА ЯК ТВОРЧО-ВИРОБНИЧИЙ ПРОЦЕС.....	101
Катерина ПЕШИКОВА НОВИНАРНА ФОТОГРАФІЯ У СУЧАСНІЙ ЖУРНАЛІСТИЦІ.....	103
Володимир БОГАТИРЬОВ ПРОФЕСІЙНА ТА ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНОСТІ РЕЖИСЕРА: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ.....	106

VI.ДИЗАЙН, ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ

Володимир КАРДАШОВ АКТУАЛЬНІСТЬ ВПЛИВУ АРХЕТИПІВ ТА ЕТНОДИЗАЙНУ НА МЕНЕДЖМЕНТ В ХУДОЖНІЙ ОСВІТІ.....	110
Ігор САВЕНКО ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ДИЗАЙНУ.....	113
Таїсія ВОЛКОВА РЕДИЗАЙН-ПРОЄКТ ЖУРНАЛЬНОГО МЕНЮ РЕСТОРАНУ «ЛІЛІЯ».....	115
Альона СЕРГІЄНКО КОНЦЕПЦІЯ І ДИЗАЙН-ПРОЄКТ КОЛОДИ КАРТ ТАРО ЗА МОТИВАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МІФОЛОГІЇ.....	118
Вікторія СЕМАК, Володимир КАРДАШОВ РОЗРОБКА АЙДЕНТИКИ ДЛЯ САЛОНУ КРАСИ «КАТРІН».....	121
Олена ТУПІКІНА ПОНЯТТЯ МОТИВУ В НАРОДНОМУ ОРНАМЕНТІ.....	123
Євгеній ГОЛОВКО ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОГО ДОСВІДУ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО МИСТЕЦТВА.....	125
Катерина ХИЖНЯК ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА НА ПОЛТАВЩИНІ.....	128
Оксана ГОЛОВКО АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ГОНЧАРСТВА.....	133
НАШІ АВТОРИ.....	136

ПОСТАТЬ Н. НИЖАНКІВСЬКОГО В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ

Постановка проблеми. Сьогодні процес українського національно-культурного відродження супроводжується пошуками у різних музичних галузях. Далися взнаки роки пригнічення, ігнорування радянською владою української культури. Забутими або маловідомими залишились імена і творчість багатьох українських композиторів.

У боротьбі за самоідентичність, за відродження рідної мови, національної культури, не втрачає актуальності звернення до творчості маловідомих або забутих митців та музичних діячів минулого. Вивчення їх творчого шляху, яке не було досліджене у попередні періоди, дозволяє виділити ідейні орієнтири діячів культури, надає додаткове бачення ролі митців в житті України та її культури того часу. Адже пам'ять про співвітчизників та їх творчі досягнення становить не тільки історію, а і майбутній розвиток української музичної культури.

Стан вивчення проблеми. Останнім часом публікуються статті про творчу спадщину композиторів ХІХ — ХХ століть. В них йдеться про вплив подій різних історичних етапів розвитку України на український національно- музичний простір. В працях О. Козаренко, Л. Корнія, А. Мухи, А. Ольховського йдеться про історію української музичної культури, про феномен національної музичної мови; Чарепанін М.В. звертається до музичної культури Галичини, а В.М. Щепакін пише про музичну культуру Сходу і Півдня України другої половини ХІХ — початку ХХ століть. До вивчення творчого шляху композиторів того часу: М. Колачевського, В. Сокальського, І. Рачинського, К. Стеценка, Д. Січинського та інших, звертаються науковці всіх рівнів. Одним з славетних композиторів того періоду є Нестор Нижанківський.

Мета статті. Проаналізувати, як ідеологічні переконання Н. Нижанківського вплинули на творчість композитора та відобразились у його творчому доробку.

Виклад основного матеріалу. Нестору Нижанківському випала нелегка доля та недовгий вік. Він залишив нам у спадок близько 70 творів і це небагато для фахового композитора, але кожен його твір є цінністю для слухача і музикознавця.

Він вийшов з династії священників в роді Нижанківських, але саме на ньому вона перервалася, бо Нестору судилося стати професійним музикантом.

Рід Нижанківських музичним корінням сягає глибин ХVІІ століття. Один з представників роду – Андрій Нижанківський навчався декілька років у Дж. Фрескобальді. Остап Нижанківський був відомим українським композитором і диригентом, першим послідовником Миколи Лисенка на Галичині і засновником музичної бібліотеки. У сфері фортепіанної музики, яка ще не була популярною у Галичині, він першим виступив у жанрі фортепіанної мініатюри з коломийковим попури « Вітрогони».

До роду Нижанківських належав онук Остапа Олег – чудовий баритон, який виступав на оперних сценах Франції, Німеччини та Швейцарії та його племінник Омелян, який викладав музику у кайрській і бернській консерваторіях, популяризував українську музику у Західній Європі.

Син Остапа – Нестор Нижанківський – композитор, піаніст, хоровий диригент, музичний діяч, який відіграв величезну роль у становленні музичної культури Галичини. Народився він наприкінці серпня 1893 року. Нестор з дитинства виховувався на

українських піснях, тому був їх любителем і знавцем. У домі Нижанківських завжди пропагували українську музику. Тут збирались кращі представники галицької інтелігенції – Іван Франко, Соломія Крушельницька, Денис Січинський, Станіслав Людкевич... Атмосфера була дійсно особлива. Нестор з братами постійно чули творчі та суспільно-патріотичні розмови дорослих. Юнак охоче відвідував співанки « Стрийського Бояна», брав участь в концертах. То були творчі товариства, які пропагували все українське , при австро-угорському пануванні, та були пов'язані з постатями провідних митців Галичини.

Фортепіанну і композиторську майстерність він здобував у Львові, Відні . У роки першої світової Нижанківський був покликаний до війська і потрапив у полон. Але повернувшись, продовжив навчання у празькій консерваторії, де здобув ступінь доктора філософії.

Це була багатогранна особистість: чудовий піаніст і концертмейстер, лектор і музичний критик, викладач Вищого Музичного інституту імені М. Лисенка і захисник інтересів музично-обдарованих дітей та колег-музикантів за допомогою Спілки Українських Професійних Музик, створення якої він ініціював. В 1937 році СУПРОМ почала видавництво журналу «Українська музика», який висвітлював події музичного життя Галичини та Радянської України. Публіцистична спадщина композитора – нариси, статті, рецензії, музичні погляди, репортажі висвітлювали найважливіші культурно- мистецькі проблеми Галичини.

Часто творчість Н. Нижанківського називають «недоспіваною піснею», або «насилено перерваним летом розгорнутих творчих крил». Так, однією з причин передчасної смерті була тяжка хвороба, але величезний негативний вплив того несприятливого періоду для українського суспільства, в який жив композитор, теж відбився на його житті.

Перша світова війна, революція, переслідування за проукраїнську діяльність батька, примушували митця декілька разів покидати рідну Галичину і жити в еміграції, де складні умови життя негативно позначалися на творчій продуктивності, але активізували його громадянську діяльність – організацію культурного життя емігрантським родинам, роботу в українському музичному товаристві , яке існувало при громадському комітеті в Празі. Товариство організовувало концерти української музики, на яких часто композитор виконував свої твори, і займався і видавницькою діяльністю.

Н. Нижанківський жив «найкращими соками народу» піснею. Тому найважливішою рисою стилю Нижанківського-композитора є поєднання професійних здобутків європейської музики з невичерпним інтонаційним багатством українського мелосу. На основі народного мистецтва базувались його естетичні педагогічні принципи виховання. Музику для дітей він творив , спираючись на український фольклор , на національні особливості музичної мови.

Нижанківський був переконаним патріотом, до суворості вимогливим. В роки революції він проявив себе активним учасником боротьби за свободу української держави, проявившись відважним вояком. Разом з братами він зголосився йти добровольцем до новоствореної Української Галицької Армії. Бажання зі зброєю в руках здобувати українську державу переважило прагнення продовжувати музичну освіту. Великим потрясінням для Нестора стала загибель батька, якого за фальшивим доносом розстріляли поляки, поки сини воювали в складі УНР. Періоди його особистого життя, історичні події відбилися у творчості композитора і у назвах його творів. У фортепіанних творах це п'єса «Спомин», яка є автобіографічною; п'єси з ритмічними і мелодичними елементами українського фольклору «Коломийка» і «З мого щоденника»; «Прелюдія і

фуга на українську тему», в основу якої покладено мелодію коломийкової ритмічної структури в гуцульському ладі; «Марш переселенців», написаний в еміграції.

Велике місце в творчості майстра займає вокальна лірика. Солоспіви «Засумуй, трембіто», «Осінь», «Чому я прокинувся»; в хоровому жанрі «Наймит», «Галочка» - найбільш змістовні і художні твори, найбільш показові для творчого стилю композитора.

Н. Нижанківський був активним у громадському житті. Робота в СУПРОМі, участь в академічному товаристві «Січ» і знайомство в еміграції з родинами- втікачами від російської окупації характеризують його як людину активну, енергійну, товариську, чуйну. Цікавий штрих до портрета митця додає його оточення. Світ мистецтва був близьким до нього ще з дитинства, завдяки знайомству з видатними діячами української культури, які відвідували його батька. Спілкування з Любкою Колесою, вихованкою Емілія Зауера, яка виконала « Імпровізацію на українську народну пісню» і інші твори, написані для неї, товаришування з визначними майстрами-одномудцями: В. Барвінським, Д. Чижевським, В. Січинським, Д. Левитським, сприяло зростанню його професійної майстерності і формуванню творчої особистості.

З приходом радянської влади до Галичини композитор, як і вся українська інтелігенція, відчув страшений тиск. Нижанківський вкотре залишає Україну і виїжджає до Польщі. Там, у шпиталі табору для переселенців, він зізнавався, що немає сили жити далі. У 1940 році скінчилось життя Нестора Нижанківського.

Висновки. Еволюція авторського стилю, спрямована на поглиблення психологічної виразності музики. Сфера емоційної виразності розширюється від психологічного проникнення в суть ліричності, до епічного драматизму з громадянськими мотивами, національною характерністю. Його звертання до варіаційної форми є пошуком техніки розвитку фольклорного матеріалу. Безмежна любов композитора до української народної пісні, українських традицій, національної культури, краси рідної природи, а також історичні події того часу – все знайшло відображення в його творчості. Творчий спадок Н. Нижанківського – це національне, високимистецьке явище початку ХХ століття. Н. Нижанківський прожив коротке , але славне життя, а його творчість є взірцем самовідданого служіння українському національному мистецтву.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Барвінський В. Статті та матеріали.- Дрогобич, 2000. С.74-75.
2. Грінченко М. О. Музикальна творчість і музикальний фольклор західної України. *Радянська музика.* - 1939. - № 6. Листопад-грудень. С. 27.
3. Кашкадамова Н. Фортеп'яне мистецтво у Львові. *Статті. Рецензії. Матеріали.* Тернопіль, СМП «Астон», 2001
4. Ніколаєва А. Піаністи-концертмейстери Галичини в культурнотворних процесах І пол. ХХ століття. *Науковий вісник НМА України ім. П.І.Чайковського.* Вип. 55: Маловідомі та забуті сторінки музичної історії України: Збірка статей. К., 2006. - С. 38. 20,21.
5. Соневицький І. Композиторська спадщина Нестора Нижанківського.*Записки НТШ.* - Т. ССХХУІ. Праці музикознавчої комісії. Л., 1995. С. 335, 341, 347.